

Červenokostelecko před dvěma stoletími

Dostala se mi před časem do rukou už téměř dvě století stará nevelká knížka, část **Průvodce po Biskupství Královéhradeckém**, s podtitulem „topografické a historické popsání všech měst, městeček, panství, hradů, klášterů, statků, sídel rytířských, vesnic a zbořených hradů, i s památnými událostmi jejich, v témž biskupství se nacházejících“. Tento třetí svazek průvodce je věnován „**Biskupskému vikářství náchodskému**“. Dílo vyšlo v Hradci Králové roku 1827, autorem je Josef Mir. Král, „kněz církevní“. Náchodské vikářství (k němuž příslušelo i širší Broumovsko a Úpicko) „mezuje na půlnoci s vývodstvím slezským a s dílem biskupství vřatislavského; na východní straně s dílem hrabství kladského k arcibiskupství pražskému náležejícího; na polední straně s vikářstvím třebechovickým; k západní straně s vikářstvím jaroměřským; severozápadně s vikářstvím trutnovským“.

X. kapitola průvodce je věnována „**farní osadě kostelecké**“ (celkem 6 stránek tištěných švabachem a ovšem i tehdejší pravopisem / gegj winau = její vinou; apod./; přepisují pravopisem dnešním, ale ponechávám tehdejší tvary, zejména v názvech obcí). „Farní osadu“ tvořily obce 1. Kostelec u Náchoda, 2. Radechov horní, 3. Volešnice, 4. Zábrodí, 5. Červená hůra, 6. Všelib, 7. Čertovina, 8. Horní Rybník, 9. Mstětín, 10. Stolin, 11. Lhota pod Kostelcem a 12. Pustý Kostelec.

Kostelec u Náchoda je „městys k panství náchodskému poddaný, 16 ½ míle od Prahy, 4 ¼ míle od Králové Hradce, 5 ½ hodiny cesty od Králové Dvoru, 4 ¼ hod. cesty od Jaroměře a 2 hod. cesty od Náchoda vzdálený. Má farní kostel pod názvem sv. Jakuba většího, pod patronátem vrchnosti náchodské stojící, o němž však v knihách základních již na rok 1384 a 1408 jakožto o farním se jedná, jemuž Hynek Berka z Dubu a na Náchodě, jinak z Aderspachu, jménem svým a jménem bratra svého mladšího pět kop grošů daroval, a to obdarování na vesnici Všelibě a Červené hoře vykázal.“ (Takže jeho dar platily Všeliby a Červená Hora; dobrák.) Dále připomíná, co zřejmě vyčetl v pracích Paprockého a Balbínových, mj. že „první kostelík dřevěný aspoň okolo 1300 vystavěn byl“ a řadu dalších informací, dnešními historiky často zpochybněných. Připomíná i křtitelnicí „při ohni 1591 zachovanou“ a zvony s nápisy na nich. Ke konci uvádí, že Kostelec „má 151 domů a 954 lidí. R. 1794 měl 90 domů a 543 obyvatel. Řeč zdejších osadníků je česká a živnost tkadlcovství a dílem jiná řemesla a polní hospodářství.“ (O Kostelci celkem tři stránky.) Dále pokračuje autor obcemi, jak jsou výše vyjmenovány, u každé čteme „k panství náchodskému náležející“ a vzdálenost v „hodinách cesty“ od Náchoda, kolik má domů a obyvatel „dnes“ (tj. asi kolem roku 1825) a kolik měla v roce 1794.

O Zábrodí se uvádí, že je to „ves na kopci“, ale o rybnících tu zmínka není. U Čertoviny se dovídáme, že je to „hospoda s několika chalupami patří k hornímu Rybníku“. „Pustý Kostelec“ (tj. Horní) už „pustý“ nebyl, měl 113 domů a 720 lidí; 1794 bylo 73 domů a 400 obyvatel. Celou stránku věnoval autor obci „Červná hůra (Rothenburg) ... Před věky byla Červená hora městysem, jak se ještě léta 1687 v matrikách nalézá. ... Nedaleko odtud v oudolí na řece Upě leží zbořeniny někdejšího pověstného velmi pevného hradu Červené hory“ a připomíná jeho historii. Z uvedených obcí byly školy tehdy v Horní Radechově, Olešnici a Červené Hoře.

Ze „sousedství“ jsou v knížce uvedeny „lokální osady Studnická a Rtinská“ a „farní osady Skalická, na Hoříčkách a farní osada Boušinská“. Tu tvořily jen „1. Boušin, Bohušin, 2. Slatina a 3. Mečov.“

Mnohé údaje v knížce jsou spíše z okruhu pověstí než doložitelné historicky, ale to bylo na počátku 19. století běžné. Autor také asi kraj z osobní zkušenosti neznal. Dnes máme na průvodce podstatně jiné požadavky, ale přesto snad není tehdejší pohled bez zajímavosti a naše čtenáře může zaujmout.

Podle textu z roku 1827 zpracoval Aleš Fetters